

מחדשים את הקידושין

הצגת אפשרות לפרשנות אישית של טקס הנישואים המסורתי

בטרם אגש לתיאור הטקס עצמו חשוב להסביר מה עמד מאחורי עצם ההחלטה לבחון, ובעקבות זאת גם לשנות ולפרש מחדש את הטקס המסורתי. כמה מניעים הפעילו אותנו:

המניע הראשון היה תחושה שחשוב שתהיה כאן אמירה אישית, ייחודית לנו. או כפי שאמר האיש שלי לאחר שבילינו בחתונה של חברים: "היה טקס נחמד, רק חבל שהיה אפשר בקלות להחליף את החתן והכלה הללו באנשים אחרים ואף אחד לא היה שם לב". לא היה לנו חשוב לחדש למען החידוש, כמו שהיה לנו חשוב שהטקס יבטא וישקף את העובדה שמדובר דווקא בנו, על כל המשמעויות שנלוות לכך.

המניע השני היה רצון לקחת ברצינות את המסורת שהועברה אלינו מדור לדור. נרתענו מלקבל אותה באופן פסיבי כמובנת מאליה, ורצינו לקחת עליה אחריות – ללמוד ולהפנים אותה, ובמקרה הצורך לדרוש אותה ולהתווכח עמה. צרם לנו חוסר האיזון בין מידת ההשקעה ותשומת הלב שניתנים לחלקים שונים של אירוע החתונה: הפריעה לנו התחושה שקיבלנו לעיתים בחתונות שהשתתפנו בהן כאילו יש רצון "להריץ" רבע שעה של טקס כדי להגיע כמה שיותר מהר למה שבאמת מעניין – האוכל, הריקודים... התחלנו לתהות האם אין כאן (במקרה הטוב) זלזול בטקס, כמו היה דבר שבשגרה כבר אלפיים שנה, או (במקרה הרע) מאמץ בלתי מודע לזרז את הטקס כי כך קל יותר להתעלם מהמורכבות שבו – לא צריך להתחבר לעומק, ולכן גם לא שואלים עליו שאלות קשות.

המניע השלישי נבע מהמודעות הפמיניסטית שלנו. גילינו שככל שמעמיקים בטקס וככל שמיטיבים להכיר את המציאות היהודית-ישראלית שאנו חיים בה בכל הנוגע למעמד החוקי וההלכתי של נישואים וגירושים, נעשה קשה יותר להשלים עם האלמנט הלא-שוויוני של טקס הנישואים המסורתי, שבלבו הקניין החד-צדדי שבקידושין, ועם השלכותיו על יחסי הכוחות בין בני הזוג במהלך הנישואים, וחלילה במעמד הגט. כאשר מבינים זאת כבר אי אפשר להעלים עין מן העובדה שהטקס

תניא ציון וולדקס

לפני כמעט שנתיים, בי"ג סיוון תשס"ה, נישאתי לאישי, אהוד, בטקס שהיה עבורנו שיאו המשמח של תהליך ארוך של הכנות ותחילתה המשמחת של חיינו המשותפים. במהלך תשעת החודשים שחלפו בין הודעת האירוסין לחתונה התרוצצנו כמו כולם כדי לבחור אולם, להקה, תפריט, שמלה ועוד. אבל את מירב הזמן והמאמצים – המנטליים והרגשיים כאחד – השקענו בניסיון ללמוד את הטקס ולעצב אותו כדמותנו.

מערכת "דעות" ביקשה ממני לשתף אתכם, הקוראים, בתוצר של אותו תהליך, ובהמשך המאמר אכן מובא תיאור מפורט של טקס הנישואין שלנו. אך חשוב לציין כי מבחינתנו אין המאמר הזה בגדר המלצה, אלא הוא מסמך המעיד על הבחירות האישיות שלנו, שהן אלטרנטיבה אחת אפשרית שנוצרה לאחר התלבטויות ארוכות וסבוכות בנוגע למשמעותה ולאופייה של החתונה היהודית בימינו. חשוב לציין גם כי כל שינוי שהכנסנו בטקס המסורתי, כל רובד פרשני ודרשני שהוספנו או הארנו בו, היה תוצר של צפייה בטקסים רבים אחרים ולימוד מעמיק שהיו לו שותפים רבים – הורים, אחים, חברים, רבנים ותלמידות חכמים.

רצינו לוודא שהשוויון, השותפות, האהבה והכבוד ההדדי בינינו ישתקפו כבר באותו רגע ראשון שבו אנו מתחייבים פומבית לחיים משותפים, ואף ימצאו ביטוי בשפה היהודית של הטקס

הכותבת היא עורכת הספר "סיפורי ראשית" (ידיעות אחרונות 2002), פעילה חברתית בתחומים של מאבק בסרבנות גט, סחר בנשים ועוד וכיום רכזת "קהילת צדק" – מרכז לפיתוח אחריות חברתית קהילתית

משקף תפיסה לא שוויונית, ובה בעת משמר אותה ומבנה אותה לדורות הבאים.

המניע הרביעי והאחרון היה הרצון שלנו לבטא את זהותנו היהודית ואת עולם הערכים והאמונות שלנו באמצעות טקס הנישואים שלנו. רצינו לוודא שהשוויון, השותפות, האהבה והכבוד ההדדי בינינו ישתקפו כבר באותו רגע ראשון שבו אנו מתחייבים פומבית לחיים משותפים, ואף ימצאו ביטוי בשפה היהודית של הטקס.

בדרך כלל מסתפקים בהסכמתה של האישה בשתיקה לאמירה "הרי את מקודשת", אך אנו חשנו שראוי לבטא את החיוב ההלכתי הזה במילים ולהכיר במעמדה העצמאי של האישה

אחת התובנות הראשונות שלנו במהלך הלימוד הייתה שהטקס מתנהל בכמה רמות, ויש לברר באיזו מהן נדרש בכלל שינוי, ואם כן, איזה שינוי אנו רוצים לבצע. באופן כללי אפשר לדבר על שני מישורים – המישור המהותי-חוזי והמישור הסמלי-אסתטי. במידה מסוימת יש כאן גם התייחסות להבחנה בין רובד הלכתי לרובד של מנהג.

מהר מאוד הבנו שעיקר הקושי, מבחינת תפיסת העולם היהודית-פמיניסטית, נעוץ ברובד המהותי-חוזי ונוגע בעיקר לקניין החד-צדדי שבקידושין. כל שינוי ברובד הזה מצריך אומץ הלכתי רב יותר, אך גם נושא משמעות רבה יותר מבחינת ההשלכות המעשיות של הטקס. בתחום זה אפשר לכלול שאלות והצעות כגון תנאי בנישואים, נוסח הכתובה, הסכמי קדם-נישואים, נוסח הקידושין, והמשמעות הניתנת להחלפת טבעות הדדית במהלך הטקס.

הרובד השני, הסמלי-אסתטי, מכיל ממדים רבים של הטקס הקיים, לרבות מיני תוספות "אישיות" לטקס, כמו שירים וכדומה. שינוי ברובד הזה מצריך אמנם לימוד של מקורות המנהגים והפירושים השונים שניתנו להם בעבר ובהווה, אבל הוא יחסית "קל" יותר לביצוע מבחינת מידת התקבלותו בציבור – במיוחד כאשר מדובר בציבור למדני שיודע להבחין בין האסתטיקה והשפה הסמלית של הטקס ובין מהותו ההלכתית. חשוב להדגיש כי אף שאפשר לראות שינויים בתחום זה כ"קוסמטיים" בלבד, למעשה יש להם לעתים משמעות מהפכנית בטווח הארוך, שכן הם מגלמים מסרים עמוקים באקטים סמליים, מזמינים לפרש ולקרוא את הטקסט

המסורתי מחדש, ולמעשה מעצבים נורמות אחרות כחלק אינטגרלי וזורם של הטקס.

טבעת האישה לאיש ניתנה { ... } כביטוי סמלי ופומבי להתחייבות ההלכתית שנובעת מתקנת חרם דרבנו גרשום – העובדה שהאיש יכול לשאת רק אישה אחת ולהתייחד מעתה רק עם אשתו

כעת אבקש לתאר בפניכם את הטקס כפי שבחרנו לעצב אותו. העיקרון המוביל היה ניסיון ליצור טקס הוליסטי, כזה שאינו מורכב מטלאים-טלאים כפאזל מקוטע, אלא טקס זורם ושלים שמנהל דו-שיח מתמיד עם הטקס המסורתי, ובה בעת בנוי על בסיס סימטרי והדדי יותר.

כפי שתראו להלן, הטמענו שינויים רבים בטקס, אך ברצוני להדגיש ארבעה חידושים מרכזיים:

הראשון הוא הוצאה של החיוב ההלכתי לקבל הסכמה של שני בני הזוג לקידושין מהכוח לפועל. בדרך כלל מסתפקים בהסכמתה של האישה בשתיקה לאמירה "הרי את מקודשת", אך אנו חשנו שראוי לבטא את החיוב ההלכתי הזה במילים

ולהכיר במעמדה העצמאי של האישה, להגביר את נוכחותה ואת הנראות שלה בטקס. לכן מובא כאן נוסח שבו הכלה מבטאת בקול את הסכמתה לקידושין.

החידוש השני הוא העובדה שיש כאן התחייבות הדדית לדאוג לספק זה את צרכיו של זה, ולכן חתמנו על שתי כתובות (בעברית) המבוססות על הנוסח המסורתי, עם שינויים קלים – התחייבות החתן לכלה, שעליה חתמו שני גברים עדים, והתחייבות הכלה לחתן, שעליה חתמו שתי נשים עדות. נוסף לכך, העמקנו ברעיון הכתובה וחתמנו מבעוד מועד על גלגולה המודרני – הסכם קדם-נישואים למניעת סרבנות גט – עובדה שהוזכרה גם במהלך הטקס עצמו.

החידוש השלישי היה החלפת טבעות הדדית, והפירוש הייחודי שנתן לה הרב אלישע אנשלוביץ משיבת מעלה גלבוע ואנו אימצנו בטקס. טבעת האיש לאישה ניתנה כחלק מתהליך הקידושין, הקניין, כפי שמקובל. טבעת האישה לאיש ניתנה לא כלאחר יד, בחשאי או כמתנה בעלמא, אלא כביטוי סמלי ופומבי להתחייבות ההלכתית שנובעת מתקנת חרם דרבנו גרשום – העובדה שהאיש יכול לשאת רק אישה אחת ולהתייחד מעתה רק עם אשתו. כך יצרנו מעין מקבילה לייחוד האישה לאיש בקידושין.

► כוס קידושין

כוס המיועדת לשימוש בחופה וקידושין. כוס הקידושין ממחישה את אחד הרעיונות המרכזיים בחתונה יהודית, הרעיון של "שניים המרכיבים את השלם". שאדם הוא שלם לאחר שהוא נישא, והופך להיות לחלק ממערכת חיים זוגית המקימה את הבית היהודי.

הכוס עשויה כסף וכל אחד מבני הזוג יכול להביא חצי כוס ותחת החופה לפני תחילת טקס ברכות החתונה מרכיבים אותם יחד לכוס שלמה.

עיצוב : ברוריה אבידן

משותף, אל החופה אשר פרושה כסוכת שלום מגוננת המסמלת את ביתם המשותף. כשברקע צלילי השיר "יהי-שלום בחילך שלום בְּאַרְמְנוֹתֶיךָ" (תהילים קכב 7), נעים הכלה והחתן זו סביב זה, וזה סביב זו, שבע פעמים במעין מחול. כך הם מסמנים יחד בתנועה דינאמית ושלמה את המרחב המקודש שביניהם.

קידושין

לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה

מעמד האירוסין והקידושין הינו מעמד משפטי ורוחני גם יחד. מבחינה משפטית-הלכתית בני הזוג כורתים ברית מחייבת, חוזה שנושא משמעות של ייחוד, הבדלה ובלעדיות. מבחינה רגשית ורוחנית מדובר במחויבות להתמיד ולהשקיע בלי לוותר, לשמור על יציבות הבית החדש שיבנו יחד.

“עֲתָה עִם לְבָבִי לְכָרוֹת בְּרִית” (דברי הימים ב כט 10)

כחלק מברית זו, ובכדי לוודא שגם בעולם שיש בו משברים יישמרו ערכי הכבוד ההדדי והדאגה לזולת, חתמו החתן והכלה עוד קודם לחופה על הכתובה, וכן על גלגולה המודרני הסכם קדם-נישואין.

ברכת אירוסין ויין

“וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי
וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים,
וְאַרְשֵׁתֶיךָ לִי בְּאַמּוּנָה וּבְדַעַת אֶת ה'” (הושע ב - 21-22)

מסדר הקידושין מברך: ברוך אתה ה', אלוהינו מלך העולם אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על העריות, ואסר לנו את הארוסות, והתיר לנו את הנשואות לנו על ידי חופה וקידושין. ברוך אתה ה', מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין.

קידוש הכלה לחתן

החתן מצהיר:

“הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל.”
הכלה נענית:
“הריני מקבלת עליי קידושין אלו, כפי

החידוש הרביעי היה הוספת ברכה שמינית לטקס הנישואין, עיבוד של ברכה שמקורה בסידורו של רב עמרם גאון. מעבר לנוסח המרגש של הברכה עצמה שמרחיבה את מעגלי השמחה אל הקהילה והציבור כולו, תוספת זו אפשרה לנו לתת לאישה לברך את הברכה הזו מתחת לחופה.

כדי לסייע לאורחים שלנו להיות שותפים אמיתיים בטקס ולא לחוש כקהל של צופים בהצגה בחרנו ללוות את הטקס בטקסט כתוב, ובו הסברים ופירושים שכתבנו, והדפסנו אותו בחוברת חגיגית שחילקנו לכל המוזמנים. מן החוברת הזאת אצטט כעת.

קבלת פנים

“עַל בֶּן יִצְאָתִי לְקִרְאָתְךָ לְשַׁחַר פָּנֶיךָ וְאֶמְצָאֲךָ” (משלי ז 15)

טיש חתן וכלה

כמנהג החסידים, מתאספים חברים וקרובים ב“חצרות” החתן והכלה לברך, לשיר, לתמוך ולחוג יחד את הרגעים המוקדמים של השמחה. בסוף הטיש של הכלה, לקראת צאתה לדרך חדשה ועצמאית, היא זוכה לברכות הדרך מצד הוריה וסבה:

ישימך אלוהים כשרה, רבקה רחל ולאה.
“יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ, יְאֵר ה' פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַנְךָ,
יִשָּׂא ה' פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם.” (במדבר ו 24-26)

לכה דודי לקראת כלה

ברגע של חידוש וחיבור, נפגשים הרעים האהובים לאחר שבוע בו לא התראו. בליווי בני משפחה וחברים בא החתן אל הכלה וכלקח מסיפורו של יעקב אבינו הוא חושף את פניה, כגילוי פני השכינה.

כניסה לחופה

לאחר התייחדות קצרה של הכלה והחתן כל אחד עם חוג משפחתו, עוזבים שניהם את המשפחה הגרעינית ויוצאים לדבוק זה בזה. בשמחה ובהתרגשות נכנסים החתן והכלה יחדיו, בצעד

נישואין

”וּמְשׁוֹשׁ חֲתָן עַל כְּלָה יִשִּׁישׁ עֲלֶיהָ אֱלֹהֶיהָ“

(ישעיה סב 5)

לאחר שהונחו יסודות הבית - נוסדה שותפות ונכרתה ברית, פונים בני הזוג והקהל החוגג עמם לבנות את הבית עצמו ולמלא אותו אור ושמחה. מבחינה רגשית ורוחנית, כורתיים בני הזוג ברית נוספת - לא רק זו של מחויבות, יציבות והתמדה, אלא גם זו של אהבה והתמסרות רגשית, של שמחת היצירה משותפת.

שבע ברכות

אמירת שבע הברכות על-ידי אנשים הקרובים לבני הזוג בליווי הקהל כולו כמוה כברכת הדרך. שבע הברכות מסמלות את היותנו שותפים למסע אנושי שהחל עוד בימי הבריאה. בורא עולם מעניק בחסדו גם ליצירי כפיו את הכח ליצור, לבנות מסגרות משפחתיות וקהילתיות ולשמוח בהם.

- בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַיָּגֵן.
- בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהִכַּל בְּרָא לְכַבֹּדוֹ.
- בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר הָאָדָם.
- בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם דְמוֹת תְּבִינֹתוֹ, וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בְנֵי עַדִּי עַד. בְּרוּךְ אַתָּה ה' יוֹצֵר הָאָדָם.
- שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתִגַּל הָעֵקֶרֶה, בְּקִבוּץ בְּנֵיהָ לְתוֹכָהּ בְּשִׂמְחָה. בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבִנְיָהּ.
- שִׂמְחַ תְּשַׂמַּח רַעִים הָאֲהוּבִים, כְּשִׂמְחָהּ יִצִּירָהּ בְּגֵן עֵדֶן מִקֵּדָם. בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ חֲתָן וְכָלָה.
- בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בְּרָא שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה, חֲתָן וְכָלָה, גִּילָה רְנָה, דִּיצָה וְחֻדוּה, אֲהָבָה וְאַחֻוּה, וְשִׁלּוּם וְרַעוּת. מְהֵרָה ה' אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעֵרֵי יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם. קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה קוֹל מְצַהֲלוֹת חֲתָנִים מְחַפְּתִים וְנֹעְרִים מְמַשְׁתָּה נְגִינָתָם. בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְשַׂמֵּחַ חֲתָן עִם הַכְּלָה.

שותים מן היין.

שהסכמנו בינינו“.

כעת, משהסכימו שני השותפים מדעתם לברית, נותן החתן טבעת לכלה.

בשלב זה נקראת ומוענקת כתובתה של הכלה בה מפורטות התחייבויותיו הממוניות, החברתיות והאישיות של האיש לאשתו.

ידיד נפש

יְדִיד נֶפֶשׁ, אָב הִרְחֵמֵן מִשָּׁר עֲבָדְךָ אֶל רְצוֹנְךָ יְרוּץ עֲבָדְךָ כְּמוֹ אֵיל יִשְׁתַּחֲוֶה מוֹל הַדָּרֶךְ כִּי יַעֲרֹב לוֹ יְדִידוֹתֶךָ מִנֹּפֶת צוּף וְכָל טַעַם

הַגֵּלָה נָא וּפְרַשׁ, חָבִיב עָלַי אֶת סִכַּת שְׁלוֹמְךָ תֵּאִיר אֶרֶץ מְכַבֹּדְךָ נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בְּךָ מְהֵרָה, אֲהוּב, כִּי בָא מוֹעֵד וְחַנּוּנֵי כִימֵי עוֹלָם. (ר' אלעזר אויכרי, צפת, מאה 16)

ייחוד החתן לכלה

רבנו גרשום מאור הגולה (מאה 10-11) התקין מספר תקנות בימיו, ביניהן התחייבות כל איש מישראל לשאת רק אישה אחת ולהיות מיוחד לה. מתוקף תקנת ציבור זו, הכלה נותנת לחתן טבעת כסמל למחויבותו הבלעדית, באומרה:

”שִׂמְנֵי כַחוּתָם עַל-לִבִּי, כַחוּתָם עַל-זְרוּעֶיךָ“ (שה”ש ח 6), כמנהג ישראל על-פי תקנת רבנו גרשום.

החתן נענה:

”לְבַבְתִּנִּי, אַחוּתִי כְלָה“ (שה”ש ד 9), את חברתי ואשת בריתי.

בשלב זה נקראת ומוענקת כתובתו של החתן בה מפורטות התחייבויותיה הממוניות, החברתיות והאישיות של האישה לאיש.

להתעטף בציצית

”צִאֲנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן, בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה, בְּעֵטְרָה, שְׁעֵטְרָה-לוֹ אָמוּ בְיּוֹם חֲתָנָתוֹ, וּבְיּוֹם שִׂמְחַת לְבוֹ.“ (שה”ש ג 11)

ביום חתונתו, זוכה החתן לראשונה בטלית משלו. בדומה לחופה, כך גם הטלית בה מתעטפים יחד החתן והכלה מסמלת את ביתם החדש. במעמד מיוחד זה מברכים ”שהחיינו, וקיימנו והגיענו לזמן הזה“.

ברכה שמינית

הברכה השמינית הינה עיבוד של ברכה שמקורה בסידור של רב עמרם גאון (מאה 9). היא נוספה לטקס על מנת להרחיב את הנוף הקהילתי של האירוע. תקוותנו כי בזכות שמחת החיבור בין החתן והכלה הללו, יזכו כל עם ישראל ברוב שמחות ובשורות טובות.

ירבו זכות בישראל, ירבה חתן בישראל,
ירבו ימים טובים בישראל, תרבה כלה בישראל.
יצליחו חתן וכלה, ישמחו שניהם זה עם זה
ויעלצו שניהם זה עם זה,
ישמח חתן בכלה וכלה תשמח בחתן.
ברוך אתה משמח חתן בכלה וכלה בחתן.

שבירת הכוס

דווקא בשעת שמחה ושותפות של אוהבים, ראוי להקדיש מחשבה ולהתפלל עבור כל מי שחש עצמו שבור ובודד, כל מי שחסרים לו בית, משפחה ואהבה. מתוך שירת "אם אשכחך ירושלים" ושבירת הכוס המזכירים לנו את החורבן, את המציאות השבורה בה אנו חיים יומיום, אנו שולחים ברכת ריפוי ושלום לכל מי שסובל מאלימות.

כהיום הזה בירושלים -
ירבו שמחות בישראל, וינוסו אנחות מישראל,
ירבו בשורות טובות בישראל,
ירבו ישועות בישראל,
ירבו נחמות בישראל.
תרבה אהבה בישראל, תרבה ברכה בישראל,
תרבה גילה בישראל, תרבה דיצה בישראל,
ירבה הוד בישראל, ירבה ועד בישראל.

לסיום, אבקש להוסיף טקסט מודרני שליווה אותנו והופיע הן בהזמנה לחתונה והן בחוברת שחולקה לאורחים במהלך הטקס. זהו שירה של המשוררת הירושלמית ברכה סרי, מתוך ספרה "קידושין". חשנו ששיר זה מצליח לבטא מעט מן הקסם והקדושה שאנו מבקשים שישורר בינינו, והוא מתחבר היטב לדו-שיח בין המסורת למודרני, בין האישי לקהילתי.

בקידום מעמד בחברה.
בחלוקת רכוש.
בהגשמת חלומות,
בנשיאה בעול
ושגרה.
בקבלת החברה מסביבה,
באהבת משפחתה,
בכיבוד פרטיותה,
בפתיחות של הלב
לעובר אותה.
בבניה משותפת
של יצירה קדושה.
בבניית משפחה.
בסבלנות.
בהתמדה.
בקידושין.
בביאה.
בנסיעה משותפת
בנשיאה משותפת בעול
משלו ושלה ושלהם.
במחויבות להמשיך
במקום שהיא נגמרת
ובמקום שהוא נגמר
היא מתחילה.

בכמה דרכים
אשה נקנית לאיש?
בכמה דרכים היא נענית?
בהערצה שלו,
בנדיבותו ורוחב ליבו.
בפתיחותו של האיש
מול אשתו,
בנאמנותו,
בהקשבה של האיש לאשתו.
בשמיעת זיקותיה (זעקותיה?)
נזקקותה.
במגעים.
ברוך. באהבה.
בפינוקים.
בהדדיות של אנשים
בני חורין ונכבדים.
בחזורים.
בהיענות לחזורים,
בהשתתפות בכאב
ועוד יותר בשמחות
בהישגים.
ביצירה.
בשותפות מועילה.

-- ברכה סרי